

Autorka: Šárka Wurdáková

Název: Koncepce „dne Hospodinova“ ve Starém zákoně

Vedoucí práce: Mgr. Filip Horáček

Autorka podává přepracování a pevnější uchopení téhož tématu, který obhajovala neúspěšně před dvěma lety (2015, pod mým vedením). Proto je relevantní přihlídnout i k vývoji její práce do současné formy: práce byla přepracována spíše dalekosáhle, hrubým odhadem asi o polovinu a posunulo ji to k lepšímu.

Na s. 4 formulovala autorka výzkumný záměr, který oceňuji za kvalitní rozsah i náplň. Zní: „Cílem této práce je potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že v těžké době proroci používali den Hospodinův pro povzbuzení lidu, zatímco v dobách hojnosti a blahobytu jej používali k varování lidí, aby žili skromně a neodvraceli se od Boha“. Výzkumná otázka má kvalitní „stříh“ v tom smyslu, že je zajímavě položena, jinými slovy ptá se po korelaci historické či historickospolečenské situace a konkrétního úzu koncepce „dne Hospodinova“. Také biblického materiálu je přesně dost na bakalářskou práci. (Nechávám stranou, že skromnost a „neodvracení se od Boha“ nemusí k sobě patřit tak automaticky, a že autorka si předem vymezuje příliš jednoduchý prostor, jak otázka může v jednotlivých případech dopadat.)

V řadě pasáží se jí cíl daří dobře sledovat, např. s. 6, kde dobře volí shrnutí: „Garrett uvádí, že den Hospodinův je spíše než skutečná událost teologická myšlenka, která se může opakovat a mít různé podoby“. Cílem práce, jak ho chápou z programu na s. 4, je vztáhnout historickou situaci jednotlivých proroků operujících s „dnem Hospodinovým“ na jejich konkrétní pojetí této představy. To se v této verzi práce daří lépe než v předchozí. Zatímco pasáž s. 6-13 s referátem „Teorií o vzniku a obsahu dne Hospodinova“ se skoro vůbec nezměnila, od s. 13 do konce byl text nově přepracován. Zejména závěr (s. 34-7) se spojuje s vytčeným úkolem. To, co autorka říká o Am, Oz, Iz či Ez aj., je v souladu s otázkou: autorka postihuje jejich zasazení a to, že den Hospodinův byla koncepce svým původem sice nejasná, ale zato vysoce tvárná, k čemuž se také přikračovalo.

Autorka se mohla právě tomu věnovat víc. Mohla podle mě zjišťovat historickou situaci podrobněji a spokojit se až s detailním pohledem na historickou situaci, v níž jednotlivé prorocké výroky o „dni“ měly své místo. V jejím stávajícím provedení věc vyznívá jen v základních obrysech. Navíc sama obrátila zrak jen historickým směrem, třeba Joel mohl chtít „den“ zasadit do rituálního bezčasu a vidět ho jako periodický čili ho zbavit třeba i původních historických souvislostí. Chybí mi bedlivější studium dějin, nějaká podrobná kniha věnující se této fázi izraelských dějin v zcela detailním a také striktně historickém přístupu.

Její přehled proroků, pokoušející se o seznámení čtenáře s jednotlivými knihami a o jejich historickou kontextualizaci (s. 13-28), není přes pokusy vzhledem ke svému rozsahu příliš těsně spjat s hlavním tématem práce. Je to znát již na tom, že proroci nejsou předvedeni chronologicky, ale podle pořadí v kánonu (byť o tom autorka evidentně ví a zmiňuje to). Navíc se ukázalo, že práce s tolika a tak různými biblickými knihami vynucuje práci s mnoha informacemi, kterým nebiblista ne vždy rozumí, ne vždy je dovede reprodukovat a ne vždy o těchto dvou věcech sám ví. Jinými slovy, tato část se hemží věcnými chybami (které se ovšem netýkají hlavního tématu!), které by bylo potřeba jednu podruhé vyretušovat třeba pomocí

Gertzovy úvodní příručky (např.: na s. 17 se mluví o „vnitřní svátosti Chrámu“, ale jde o mylný překlad z cizího jazyka, který spolehlivě mínil „vnitřní svatyně Chrámu“; sám sakramentologický termín „svátost“ patří nejen k těm nejsložitějším, ale vzhledem k evropské historii také nejožehavějším a i v souvislosti s ním přišlo křesťanství o značnou část své církevní jednoty). K přehledu proroků je třeba ještě dodat nejen to, že někdy byl přepracován možná spíš zbytečně (část o Iz byla možná minule lepší!), ale hlavně to, že autorka jej vůbec podnikla (i když to nepřineslo velký a neoddiskutovatelný pokrok ohledně hlavní otázky). Chybí v něm pevná, zajištěná uchopení vztahu „prorokovo slovo o dni – historická situace“.

Autorka zanáší zcela automaticky do textu některé perspektivy, které jsou starším textům cizí. Např. na s. 4 vidí trest za „[...] neposlušnost božích příkazů [...]“, což ve vztahu ke starším prorokům, kteří zdaleka nežili s pozdněantickým (či aspoň deuteronomistickým) rozvinutým „legalističtější“ judaismem, působí anachronicky.

Naopak kvalitní je její přístup k hledání ve stále mohutnějící lavině biblické vědy. Zvolila meta-komentář, hodnotící jednotlivé komentáře a poté nejvlivnější autory podle odkazů. Je to vhodné, byť ne všemohoucí, způsob jak zvládnout neúnosné množství sekundární literatury.

Některým věcem není rozumět: např. s. 5: „Většina hebrejské populace se ale dopustila kritické chyby – nepodařilo se jim vytvořit etický vztah mezi smluvní odpovědností a smluvními závazky k Bohu“. Str. 6: JI 2.1,11 a Iz 13.6, 9 dle autorky odkazují k minulosti, což je perspektiva, kterou nejsem schopen textům přiřknout. Snad jde zde a jinde obvykle jen o formulační problémy.

Relativně vyšší množství věcných chyb si odvozuji z toho, že na FHS se na bak. studiu nestuduje nějaký obor a člověk není vycvičen v základech té které oblasti, takže do těchto věcí se v obvyklém případě pouští až s bakalářskou prací. Autorka je prostě jen nezkušená v biblistice a eliminovat lapsy, vytčené už v mém minulém posudku z r. 2015, by zabralo množství práce a času. To se nicméně udělat mělo. Vytкну jen některé. Str. 5: „V zaznamenané historii Starého zákona [...]“ – vyjádření předpokládá, že v SZ máme informace historického charakteru. Ten sám je ošidný a je předmětem mnoha diskusí, ale v SZ je celá věc o to obtížnější, že jde o natolik náboženský soubor, že jeho historičnost je mu různými (a kreativními) způsoby podřízena. Str. 28: příchod izraelských kmenů do kananejské oblasti podává jako fakt, nikoli jako problém podle Finkelsteina – Silbermanna, které na tomtéž místě sama cituje (ti referují čtyři teorie). Str. 29: počítá s původním jahvismem – slovtvorná přípona –ismus sugeruje nějaký systém, ačkoli Hospodin byl v Izraeli před exilem jedním z několika a možná i populárnějších bohů a bohyň. Str. 30: ačkoli autorka říká, že použila český ekumenický překlad (s. 34; v bibliografii chybí), používá jiné formy vlastních jmen, např. Zedekiáš (s. 30). Str. 31: Ozeáš není oddělen nadpiskem. Str. 12 (i v obsahu): již v minulém posudku mi stálo za to, kritizovat tento překlep v nadpisu: Gergard místo Gerhard (jména vlastní jsou citlivější než jména obecná...). Str. 33 (aj.): Zacharjáš III – míněn je jistě Trito-Zacharjáš, ale tato forma je vůbec představitelná jen tam, kde se slovo používá velmi frekventovaně. Str. 36: místo hellénismu je jistě míněna perská říše.

Je s podivem, že oproti předchozí verzi se bibliografie o několik titulů zmenšila – ale není to míněno jako kritika. Chybí mi v ní ovšem příslušné heslo (*jôm*) v základním teologickém slovníku *Theological Dictionary to the Old Testament* (ed. Botterweck aj.)

Závěr.

I bez ohledu na minulou verzi práce mám za to, že jako autorka nemá ani v nejmenším právo dostat hodnocení „1“, stejně tak by neměla neuspět i tentokrát. Dobře formulovala problém a po delším úsilí se dopracovala k jeho lepšímu zpracování, obojí navíc po předchozím neúspěchu. Proto, jako minule, navrhuji práci k obhajobě a hodnocení „3“.

Filip Horáček,

Praha,

25.8.2017